
Saknr: 2020/45455-1
Saksbehandlar: Bjørnar Tjoflot

Saksgang

Utval	Utv.saknr.	Møtedato
Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon		16.04.2020
Fylkesutvalet		30.04.2020

Robust kraftnett som tiltak for industriutvikling i Nordhordlandsregionen og Vestland fylke

Forslag til innstilling

1. Vestland fylkeskommune ber Statnett visa ei offensiv tilnærming til opprusting av kraftnettet frå indre deler av fylket til kystområda som sit med eit stort potensial for næringsutvikling. Fylkeskommunen ber Statnett leggja til rette for at prosessen med å sikra trygg tilgang på fornybar kraft til kysten vert prioritert.
2. Utbetring av kraftnettet, og spesielt god kopling mellom kyst og meir sentrale deler av Vestland med stor produksjon av fornybar energi, bør prioriterast i tida framover. Ikkje berre for å leggja til rette for ny industri på Mongstad, men òg for å sikra at nettet i Vestland fylke er robust i møte med elektrifisering i stor skala. Etablering og opprusting av infrastrukturen i kraftnettet er og vert eit tema framover, om det gjeld ny kraftproduksjon, ny kraftkrevjande industri eller elektrifisering av ferjer og anna transport. Vestland fylkeskommune må vera framoverlente her for at ikkje kraftnettet vert ein flaskehals for vidare utvikling i Vestland fylke.
3. I fyrste omgang må Statnett prioritera å sikra leveringsgraden av fornybar kraft inn til Mongstad for å styrke konkurransedyktigheita til både noverande og framtidig kraftkrevjande industri der. Vestland fylket er Noregs klart største produsent av fornybar energi, og det er avgjerande at industriområda våre har tilgang på nok kraft og at transmisjonsnettet sikrar dette. Det vil òg gjera Vestland fylkeskommune attraktiv for nye aktørar, då dette viser at det ligg til rette for framtidretta utvikling i regionen.

Samandrag

Energiverket på Mongstad stenger ned og leveringstryggleiken til elektrisk kraft i ytre deler av Nordhordland vert betrakteleg svekka. Dette kan skapa ein flaskehals i eit område der alt elles ligg til rette for å skapa store verdier i Vestland fylke framover.

Det er forventa og planlagt ei kraftig auke i industrien sitt forbruk i heile regionen, særleg i tilknytning til Mongstad Industripark. Store mengder 100 % fornybar energi vert produsert lenger inne i fylket, og landet. Ei auke i forbruket på Mongstad vil utløysa behov for tiltak i transmisjonsnettet frå produksjonsområda i indre delar av Nordhordland til kystområda.

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Vedtak i formannskapet og aktuelt utval i Alver kommune - Kraftanalyse for framtidig næringsutvikling i Alver
- 2 Rapport - Næringsutvikling og kraftintensiv industri Nordhordland/Mongstad

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Energiverket på Mongstad har levert store mengder energi til raffineriet på Mongstad i form av varme og elektrisitet. Det har òg produsert elektrisk kraft til Kollsnes og ut til norsk sokkel. Energiverket har vore dyrt å drifta og det er bestemt at dette energiverket skal leggest ned.

Ved nedstenginga av energiverket vil leveringstryggleiken til elektrisk kraft i Nordhordland svekkast betrakteleg, då all den elektriske krafta kraftverket har levert må suppleras frå andre stader. Dette er kritisk då det skapar eit underskot på elektrisk kraft i ein region med særskilt høgt behov. Kraftnettet vert hardt belasta av at store mengder elektrisitet må fraktast over lengre avstandar. Dette kan gjera kraftnettet til ein flaskehals i eit område der alt elles ligg til rette for å skapa store verdiar i Vestland fylke framover. Med fleire djupvasskaiar i Mongstad-området og tilrettelagde store areal på land for ny industri er Nordhordland på mange måtar perfekt rusta for å skapa nye verdiar og arbeidsplassar i Vestland fylke.

Ny industrisatsing i ytre deler av fylket vil krevja tilgang på store mengder elektrisk kraft frå andre stader. Det er forventa og planlagt ei kraftig auke i industrien sitt forbruk i heile regionen. Dette gjeld særleg i tilknytning til Mongstad Industripark, men det gjeld òg andre stader ute ved kysten der forholda ligg til rette for ny industri. Store mengder 100 % fornybar energi vert produsert lenger inne i fylket, og landet, og strauprisane er særskilt låge samanlikna med andre land i verda. Ei auke i forbruket ute ved kysten vil utløysa behov for tiltak i transmisjonsnettet frå produksjonsområda i indre delar av fylket til kystområda, derunder Mongstad.

Fagleg utgreiing

Konsultentselskapet Aabø PowerConsulting AS (APC) vart engasjert av Nordhordland Næringslag, Vestland fylkeskommune, Alver kommune og Nordhordland Regionråd til å utarbeida ein kraftanalyse/moglegheitsstudie av kraftsituasjon og næringsutvikling i Mongstad-området. Rapporten deira, «Rapport Næringsutvikling og kraftintensiv industri Nordhordland/Mongstad», ligg ved som vedlegg til saksframlegget. Rapporten kan nyttast som kunnskapsgrunnlag inn mot BKK nett/Statnett sitt vidare arbeid med oppstart av ei konseptutvalutgreiing for kraftsituasjonen i Bergensregionen. Rapporten skal fremja kraftbehovet i ulike næringsutviklingsscenarier med eit forventa auka kraftbehov i 2030.

APC oppsummerte følgjande i nemnt rapport:

- «- Norge er en av verdens mest attraktive lokasjoner for kraftintensiv industri. Dette pga. gode rammevilkår, gunstig klima og lave priser på elektrisitet, både når det gjelder strømpriser, nettleie og skatter og avgifter.
- Relevante nettselskaper for kraftintensiv industri på Mongstad er BKK Nett og Statnett, avhengig av effektuttak og tilknytning til nettnivå.
- Ved større effektuttak (>15 MW) og tilknytning på høyere nettnivå vil kraftintensiv industri på Mongstad kunne oppnå rabatter på nettleien. Det gjelder spesielt datasenter og hydrogenproduksjon. Disse industriene kvalifiserer også for redusert forbruksavgift eller er unntatt avgiften.
- Norge har internasjonalt veldig konkurransedyktige energipriser i tillegg til en elektrisitetsproduksjon som i hovedsak er basert på regulerbar vannkraft. Dette betyr store besparelser for kraftintensiv industri som etablerer seg på Mongstad sammenliknet med andre steder i Europa.
- Kraftsystemet på Mongstad står ovenfor utfordringer når det gjelder redundant (N-1) strømforsyning. Statnett og BKK Nett diskuterer nå løsninger på disse utfordringene og denne rapporten kan brukes som et innspill fra Nordhordland næringslag og andre berørte parter i denne prosessen. Disse stemmene er viktige for å sikre at næringsinteresser på Mongstad blir tilstrekkelig hensyntatt i kraftsystemplanleggingen.
- N-0 kriteriet (ikke redundant forsyning) gjør at Mongstad er mest aktuell for kraftintensiv industri uten krav om permanent oppetid. Dette kan for eksempel være visse type datasenter eller hydrogenproduksjon ved elektrolyse.»

APC føreslår i rapporten fire tiltak for å betra kraftforsyninga til industritomtene på Mongstad i samband med at BKK Nett AS planlegg ei opprusting av 22 kV-nettet:

«1. Diskutere uttak av 5-10 MW på 22 kV nivå på Mongstad og hvordan dette kan realiseres med BKK Nett AS. Vår oppfatning er at denne effektmengden er mulig i dagen kraftsystem, men vil bli mye bedre når BKK Nett AS setter i drift en planlagt 40 MVA transformator koblet til Lindås

transformatorstasjon 132 kV samleskinne. Det vil da være en N-1 forsyning i 22 kV nettet, men ikke N-1 forsyning på 132 kV samleskinne.

2. Diskutere forsyning av 50-80 MW N-0 på 132 kV samleskinne i Lindås transformatorstasjon med Statnett/BKK Nett AS.

3. Diskutere uttak av 50-100 MW N-1 på 132 kV samleskinne i Lindås transformatorstasjon med Statnett/BKK Nett AS.

4. Konesjonssøknad ny 132/22 kV stasjon tilkoblet BKK Nett AS 132 kV samleskinne Lindås transformatorstasjon og ny 22/0,4 kV transformatorstasjon på aktuelt industriområde.»

Lokalpolitisk vilje

Alver kommune har allereie vedteke følgjande i formannskapet 12.03.2020:

«Elektrifisering av Nordsjøen må føra til forsterking av kraftsystemet på Vestlandet, slik at dette ikkje går på bekostning av ny industri på Vestlandet. Det er trong for oppgradering både av nettkapasitet og total kraftproduksjon.

Kraftsituasjonen på Mongstad er kritisk og det bør raskt innleiest til ein dialog med aktuelle aktørar som kan løyse kraftsituasjonen på Mongstad utan kraftvarmeverket med dei tiltaka som er omtalt i saksframlegget. Vidare ber kommunestyret om at Alver kommune følgjer opp tiltakspunkta i kraftanalysen (t.d. ny transformatorstasjon på Mongstad og oppgradering av nettet for innførsel til denne, samt temaet rundt anleggsbidrag) ser på ei prioritering av desse.

Kommunestyret ber om at ein startar ein prosess for å søkje konsesjon som kan sikre straum for framtidig næringsetablering.»

Saksframlegget til Alver formannskap ligg ved som vedlegg til dette saksframlegget.

Verknadar i resten av Vestland fylke

Northern Lights er eit godt døme på prosjekt som viser at det er internasjonal vilje til å finna nye løysingar og ta dei i bruk i Vestland fylke. Dette er eit fullskalaprojekt for karbonfangst og lagring. Truleg er dette eit svært viktig verkøy å nytta seg av for å møte måla om utsleppskutt Vestland, Noreg og store deler av verda har forplikta seg til. Dette prosjektet, med landanlegg på Kollsnes, er heilt avhengig av tilstrekkeleg med elektrisk kraft frå meir sentrale deler av fylket og landet etter nedstenginga av energiverket på Mongstad.

Rapporten til APC nemner fleire interessante industriar som ville eigna seg godt langs kysten av Vestland fylke. Dei nemner hydrogenproduksjon frå elektrolyse og datasenter. Begge desse er særleg kraftkrevjande og nyttar seg av elektrisitet i store mengder. Nærleiken til havet er naudsynt for mellom anna transport av produkt og bruk av sjøvatt til kjøleanlegg. Store mengder kraft må fraktast til desse anlegga frå lenger inne i landet eller produserast meir lokalt. Uansett må nettet vera førebudd.

Vedtakskompetanse

Fylkesutvalet vedtakskompetanse i denne saka.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ny industri i Vestland fylke skapar lokale arbeidsplassar som fører med seg auka konsum i regionen og auka kundegrnlag for støttetenester. Tilrettelegging for elektrifisering er ei viktig problemstilling for vidare sterk økonomi i Vestland fylke. Oljeutvinning må vika for anna industri i regionen på sikt. Då er det viktig at det vert gjort tiltak for å sikra vidare økonomisk flyt i regionen gjennom at anna industri får slå rot.

Klima: For å nå klimamåla Vestland og Noreg har forplikta seg til vil det vera viktig å kutta i utsleppa frå industrien. Ved å leggja til rette for framtidretta industri i fylket, drive av fornybar energi, møter me eit behov i industrien og samstundes får ned utsleppa frå industrisektoren.

Folkehelse: ikkje relevant.

Regional planstrategi: Vestland skal vera berekraftig, attraktivt og nyskapande. Vestland skal ha høg sysselsetting og ei klima- og miljøvenleg utvikling. Strategisk skal fylket auka nyetablering og framtidretta verdiskaping i næringslivet og styrka gjennomslagskrafta i Europa. Som del i ny planlegging etter plan- og bygningsloven i regionen skal det takast omsyn til berekraftig utvikling til det beste for samfunnet og framtidige generasjonar, jf. pbl § 1-1. Å leggja til rette for at kraftkrevjande og naudsynt industri vert drive av rein energi i Vestland fylke er i tråd med dette.

Konklusjon

Fylkesrådmannen meiner utbetring av kraftnettet, og spesielt god kopling mellom kyst og meir sentrale deler av Vestland med stor produksjon av fornybar energi, bør prioriterast i tida framover. Ikkje berre for å leggja til rette for ny industri på Mongstad, men òg for å sikra at nettet i Vestland fylke er robust i møte med elektrifisering i stor skala. Etablering og opprusting av infrastrukturen i kraftnettet er og vert eit tema framover, om det gjeld ny kraftproduksjon, ny kraftkrevjande industri eller elektrifisering av ferjer og anna transport. Vestland fylkeskommune må vera framoverlente her for at ikkje kraftnettet vert ein flaskehals for vidare utvikling i Vestland fylke.

Å i fyrste omgang prioritera trygg leveringsgrad av fornybar kraft inn til Mongstad vil styrka konkurransedyktigheita til både noverande og framtidig kraftkrevjande industri der. Det vil òg gjera Vestland fylkeskommune attraktiv for nye aktørar, då dette vil visa at me legg til rette for framtidsretta utvikling i regionen.

Etter Fylkesrådmannen sitt skjønn bør dei fire tiltaka for å betra kraftforsyninga til industritomtene på Mongstad, føreslått av APC i rapporten deira, følgjast vidare framover. Dei legg fram ein klar og fornuftig framdriftsplan for korleis problemstillinga knytt til kraftunderskot bør angripast.